

KURT HOFER: NECREDINȚA, OPIUL MASELOR

Autor: Redacția Syntopic | 13 mai 2022

Un articol de Kurt Hofer pentru First Things

Articol original: Unbelief, the Opiate of the Masses

Articol tradus de Alexandru Petrișor, student la Facultatea de Filozofie a Universității din București, pentru stagiul de practică, organizat în parteneriat cu redacția Syntopic

„Religia este opiul maselor”. Printr-o simplă și punctuală figură de stil, Marx a creat un slogan pentru stânga seculară. Opiul, este, bineînțeles, drogul celor dependenți; cei dependenți nu pot vedea dincolo de viciul lor de natură chimică. Dar dacă s-ar încuia într-o cameră și ar înfrunta fiorii reci ai adevărului ce survin odată cu privarea de consum, cei dependenți ar putea fi eliberați de boală. Vălul ignoranței care le întunecă judecata ar fi sfâșiat. Sobrietatea raționalistă salvează.

Dar dacă adevăratul opiu al maselor ar fi lipsa religiei – dacă necredința este valiumul auto-proclamatului cavaler?

Bolta ontologică a pre-istoriei liberalismului politic modern poate fi trasată până la Michel de Montaigne și Blaise Pascal. Marea luptă dialectică între rațiune și credință, între bucurii instantanee și beatitudine veșnică, îi precede cu secole pe Marx și secularismul iluminat.

Din cauza faptului că Franța secolului XVI era răscolită de vărsări de sânge sectare, Montaigne afirma, fără a se dezice în mod oficial de credința sa, că principiul călăuzitor al vieții în sfera publică trebuie să fie „mulțumirea imanentă” – cu alte cuvinte, diverse căutări ale plăcerii. Fiecare trebuia să își găsească un *hobby* sau să devină un diletant, fără a se lua niciodată prea în serios și zburdând vesel de la o activitate la alta. Dacă

umanismul renescentist din secolul al XVI-lea era, în anumite aspecte, doar un exercițiu de încălzire pentru materialismul istoric care avea să predomine gândirea modernă, literatura și arta barocului din secolul al XVII-lea erau în multe privințe precursorile marii renașteri religioase romantice de la începutul secolului al XIX-lea, care răsună și în prezent.

Pascal este renumit în ochii modernului pentru „pariul” său – pariind pe Dumnezeu nu ai nimic de pierdut și totul de câștigat. Dar gândirea lui Pascal nu se rezuma la doar atât. Miza mai mare a „pariului” filosofic al lui Pascal nu era doar că ar trebui să pariem pe Dumnezeu, ci că, la limită, gândurile cu privire la eternitate – fie despre viața eternă, fie despre neant infinit – nu puteau fi evitate, oricât de mult ne-am strădui să de distragem atenția cu amuzament.

„Nu avem nevoie de un suflet foarte elevat pentru a înțelege că nu există o satisfacție reală și solidă aici; că toate plăcerile noastre constau doar în vanitate”, ne spune Pascal în *Scrisoare pentru a continua căutarea lui Dumnezeu*.

În aceeași scrisoare, el continuă prin a descrie două tipuri de atei: pe primii i-am putea numi „adevărații căutători”, iar ceilalți ar fi cei care se desfată cu opiul necredinței necugetate.

„Nemurirea sufletului este ceva atât de important pentru noi, ceva care ne atinge atât de profund, încât trebuie să ne fi pierdut orice simțire pentru a fi indiferenți cu privire la cunoașterea acestor fapte.... Astfel, interesul nostru principal și principala noastră datorie este să ne lămurim cu privire la acest subiect, de care depinde toată conduita noastră. Și, de aceea, în fața celor care nu sunt convinși, fac o distincție clară între *cei care trudesc cu din toate puterile să se informeze și cei care trăiesc fără să fie tulburați sau să se gândească la problema asta* [sublinierea mea].”

Există, oare, într-o lume în care poți comanda droguri la ușa ta și poți accesa materiale pornografice utilizând smartphone-ul, vreo îndoială cu privire la ateismul *de facto* pe care societatea noastră l-a adoptat? Nu este societatea noastră în general analfabetă din punct de vedere religios sau „indiferentă”, în termenii lui Pascal, față de argumente precum cele ale lui Aquino din *Summa Theologica*, care dovedesc existența lui Dumnezeu? Cuvântul francez *divertissement*, cuvântul pentru „divertisment” în română, conține rădăcina latină pentru „diversiune”; „a te întoarce, a devia, a ocoli, a divaga”.

Necredința este opiul real al maselor. Dedicându-ne plăcerilor care ne distrag, ne rupem de fapt de lume; cu toții suntem dependenți de fugitiva eliberare de dopamină pe care diverse distracții, de la alergat la consumul de droguri, ni-o oferă.

De fiecare dată când deschid o bere într-o după-amiază de vineri îl recunosc pe

Montaigne în mine; iar de fiecare dată când stau treaz noaptea plin de îngrijorare, îmi imaginez *Cugetările* lui Pascal, gândurile lui chinuite, care devin ale mele.

Poate că a venit timpul pentru o schimbare de paradigmă cu privire la modul în care ne gândim la Dumnezeu în Occidentul secular. După două secole în care religiozitatea a fost văzută pe scară largă ca „opiul maselor”, este timpul să punem presiune asupra celor ce se complac confortabil în a fi agnostici sau atei. Lenea intelectuală este, de fapt, a lor. Citându-l pe Pascal: „Să reflectăm... și apoi să afirmăm dacă nu este dincolo de orice îndoială că singurul bine în această viață constă în speranța alteia”.

Imagine: Vasily Vereshchagin – Eaters of opium (1868); Sursa: Wikiart